

נספח 1. שיטות**פרדיגמת המחקר**

מחקר זה התבסס על פרדיגמת מחקר איכותית שאפשרה איסוף נתונים ובחינתם של מאפייני רגשות של תלמידים שלמדו בתכנית הסביבתית 'הבז האדום'.

משתתפי המחקר

59 תלמידים בשנים 2015-2016: 50 תלמידי כיתה ה', חמישה תלמידים בכיתה ו' (שנה לאחר שסיימו ללמוד בתוכנית), שני תלמידים בכיתה ז' (שנתיים לאחר שסיימו ללמוד בתוכנית) ושני תלמידים בכיתה ח' (שלוש שנים לאחר שסיימו ללמוד בתוכנית). הראיונות הוקלטו ותומללו.

כלי המחקר

ראיונות חצי מובנים^[28,3] שארכו כעשרים דקות עד חצי שעה. כל הראיונות הוקלטו ותומללו במלואם. הראיונות התקיימו בשנת הלימודים 2015-2016. נבחרו תלמידים בעלי יכולת מילולית כדי לקבל מידע נרחב. כל ראיון ארך 20-30 דקות. הראיונות היו רעיונות עומק חצי מובנים, והתבססו על ניסוח שאלות מראש שמטרתן לעזור לנחקרים להישאר ממוקדים, או להקל עליהם בסיפורם האישי. ראיון עומק חצי מובנה מאופיין במבנה גמיש ודינמי. יש לו יתרון בכך שהוא עונה על תחומי התוכן החשובים לחוקר, אך מאפשר חופש למראיין לענות כעולה על רוחו. לחוקר ניתנת האפשרות "לשחק" עם השאלות, לשנות את סדרן ולהוסיף ולגרוע שאלות בהתאם לדברי הנחקר. הנחקר בוחר לענות על השאלות לפי הבנתו, ואין כללים מובנים בתשובותיו^[3].

השאלות המרכזיות שנשאלו בראיונות

(א) ספר לי על תוכנית 'הבז האדום', כל דבר שאתה יכול לספר לי; (ב) מה דעתך על תוכנית 'הבז האדום'? (ג) תלמידים מסוימים סבורים כי תוכנית 'הבז האדום' איננה מעניינת ואיננה חשובה. תלמידים אחרים חושבים שהיא מעניינת וחשובה. מה דעתך? (ד) התמנית לוועדה המתכננת את תוכנית 'הבז האדום'. בוועדה משתתפים מומחה לבזים אדומים, מורה למדעים ואתה כנציג התלמידים. מה היית ממליץ לוועדה לכלול בתוכנית? האם היית מבקש לשנות משהו? להוסיף? (ה)

האם חווית חוויה / חוויות מיוחדת בתוכנית? שתף אותי בחוויות שאתה זוכר מהתוכנית, באירוע מיוחד שאתה זוכר; (ז) מה דעתך על המיינה? מה צריך לעשות עם המיינות שפולשות לתיבות הקינון של הבזים האדומים?

שיטות הניתוח

ניתוח הראיונות בוצע באופן דדוקטיבי ואינדוקטיבי^[30] בשיטת ניתוח תוכן איכותי. בשלב הראשון הטקסט קודד באופן דדוקטיבי באמצעות ניתוח רעיוני, שכלל איסוף של המילים והמשפטים המביעים רגשות בדברי התלמידים, קטגוריה שהוגדרה מראש. בשלב השני התבצע ניתוח אינדוקטיבי, שמתמקד בבניית קטגוריות שעלו מתוך הראיונות^[3]. שני שלבי הניתוח אפשרו להסיק מסקנות על המסרים בתוך הטקסטים. בשלב השלישי נספרו הביטויים שמביעים רגש חיובי והביטויים שמביעים רגש שלילי, בכל אחת מהקטגוריות שעלו בשלב השני. בהמשך חושבו השכיחויות של הביטויים החיוביים ושל הביטויים השליליים בכל אחת מהקטגוריות. חישוב השכיחויות נעשה באופן הבא: סך הביטויים החיוביים והשליליים שנמצאו בכל קטגוריה הוגדר כ-100%. החלק היחסי של הביטויים החיוביים/השליליים מבטא את השכיחות בכל קטגוריה. חשוב לציין, כי מספר הביטויים הכולל בכל קטגוריה היה שונה, כך שבחלק מהקטגוריות יש מעט ביטויים (לדוגמה, בקטגוריה של למידה-הוראה היו 21 ביטויי רגש המהווים 100%) ובחלק מהקטגוריות יש יותר ביטויים (לדוגמה, בקטגוריה של העצמה היו 42 ביטויי רגש המהווים 100%).

מהימנות המחקר

ליצירת מהימנות המחקר נערך תיקוף מומחים של ארבעת החוקרים. כל חוקר סיווג את ביטויי הרגש שהופיעו בראיונות, ולאחר דיון הוסכם על כ-95% מסיווג ביטויי הרגש מהשלב הראשוני. בשלב השני נערך תיקוף מומחים על הקטגוריות שנמצאו. לצורך עיגון הקטגוריות נערכה השוואה למקורות מחקריים שעסקו ברגשות אקדמיים וברגשות חברתיים לימודיים^[17], ועל בסיס השוואה זו נערכה החלוקה לרגשות חיוביים ושליליים.